

краще пристосовані до невизначених ситуацій (88% високих показників), порівняно з тими, хто не мав такого досвіду. Виявлений взаємозв'язок між рівнем страху, тривожності, стресостійкості та емоційної стабільності підкреслює важливість розвитку стресостійкості та емоційної стабільності.

Таким чином, результати підтверджують гіпотезу про те, що особистість юнацького віку, яка має високий рівень емоційної стійкості, більш адаптована у ситуації невизначеності.

Список використаних джерел

1. Кравчук С.Л. Психологічні особливості зв'язку духовних цінностей та життєстійкості особистості в юнацькому віці. Науковий вісник Херсонського державного університету, 2017. №4 С. 65-68.
2. Краєва О.А. Криза ідентичності підліткового віку та її роль у становленні зрілої особистості. Збірник наукових праць КПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г.С.Костюка АПН України, 2013. С 310-314.
3. Стуліка, О., & Неделько, П. (2022). Особливості переживання страху та тривожності в юнацькому віці, Молодий вчений, (11 (111), С. 18-22

ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ ЖІНОК У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ПСИХОЛОГІЇ

Харченко Анжела Станіславівна

к. психол. н., доцент
anzhelaohara@gmail.com

Гончарова Наталія Олексіївна

к. психол. н., доцент
goncharova.poltava@gmail.com

Юдіна Наталія Олександрівна

к. психол. н., доцент
nata.yudina17@gmail.com

Полтавський національний педагогічний
університет імені В.Г.Короленка

У сучасних умовах психологічне благополуччя особистості визначається як комплекс ресурсів, який забезпечується суб'єктивним і об'єктивним успіхом у системі її ставлень. Психологи наголошують, що воно є динамічним і у значному ступені залежить від соціально-економічних трансформацій суспільства. Тому існує необхідність постійного проведення досліджень психологічного благополуччя особистості, враховуючи вищезазначені умови.

Для нас особливої актуальності набувають дослідження психологічного благополуччя жінок, оскільки їх роль в сучасному соціокультурному просторі є важливою, проте, зазнає серйозних змін.

За останні роки сучасна українська психологія збагатилася дослідженням психологічного благополуччя жінок за різними аспектами: детермінантів (А. Курова [8]; В. Майструк [9]; О. Гринів [5]), своєрідності у різні вікові періоди (С. Кондратюк, І. Жилкіна [7]; Л. Міщиха, В. Кравченко [11]; О. Коваленко [6]), а також залежно від форми зайнятості (О.Проць [12], Ю. Мелащенко, Л. Гридковець [10], І. Устименко, А. Харченко [13]; Н. Гребінь, Ю. Лісень [4]), шлюбного статусу (В. Афанасенко; Т. Комар [1]), індексу сексуальності (К. Гавриловська, І. Павлюк [3]), статусу біженця (К. Волкодав, Н. Рогаль [2]) тощо.

На думку А. Курової [8], у психологічному благополуччі жінки, на відміну від чоловіків, більше схильні до міжособистісного спілкування й внутрішньо мотивовані; готові до самосприйняття власної особистості; позитивніше ставляться до різноманітних життєвих проявів; соціально адаптовані. Суб'єктивне благополуччя не залежить від статі.

У дослідженні, проведеному В. Майструк [9], виявлено, що структура психологічного благополуччя старших за 40 років і з професійно-соціальним статусом жінок включає вищі показники по шкалах «Позитивні стосунки», «Автономія», «Особистісне зростання», «Самоприйняття». Причому жінки із високим рівнем самоприйняття демонструють і вищі показники якості життя; у них переважають позитивні наративи щодо позитивної я-концепції, сформованої особистісної ідентичності та стратегії особистісного саморозвитку.

Порівнюючи соціально-психологічні детермінанти психологічного благополуччя сучасних чоловіків і жінок, О. Гринів [5] встановив, що в обох групах, якщо їх представники мають вищу освіту, краща осмисленість власного життя. Причому встановлено статистично значущий вплив рівня освіти на більшість шкал психологічного благополуччя жінок. Крім цього, одружені чоловіки виявляють кращу компетентність у життєвих питаннях, а також позитивне ставлення до себе й вищу здатність до налагодження відносин з близькими. Найвищі показники психологічного благополуччя продемонстровано одруженими жінками, які мешкають у місті й мають вищу освіту, однак, найнижчі – у заміжніх жінок, що мають середню освіту і проживають у селі.

С. Кондратюк та І. Жилкіна [7] виокремили характеристики психологічно благополучних жінок ранньої дорослості, зокрема потребу самотійно обирати та визначати власний життєвий шлях, виявляти бажання турбуватися про інших, здатність до емпатії, любов та близькість. Також ці жінки виявляють уміння долати кризи, отримувати певний життєвий досвід, виробляти власні життєві перспективи та життєві цінності, вільно ухвалювати та втілювати рішення. Процес життя для них є цікавим, емоційно насиченим; характерна високе задоволення самореалізацією.

Чинниками, що впливають на психологічне благополуччя жінки у період середньої дорослості, на думку Л. Міщихи і В. Кравченко [11], є фізичне та психічне здоров'я, сімейне благополуччя, відчуття привабливості та молодості, достаток, упевненість у завтрашньому дні. Перешкодами до досягнення психологічного благополуччя жінками цього віку виявлені погане самопочуття, самотність, сімейні дисгармонійні стосунки, відсутність роботи, відсутність

дітей, перспектив в майбутньому, неможливість реалізації власних потреб, відсутність інтересів, хобі, друзів, продуктивного відпочинку.

О. Коваленко [6] констатувала, що літні чоловіки й жінки мають однаковий рівень психологічного благополуччя, проте, й зниження порівняно з попередніми віковими періодами. Літні люди здебільшого не розуміють траєкторії свого подальшого розвитку, мало задоволена своїм життям й своєю особистістю. Низький рівень психологічного благополуччя у старості спричинено такими соціальними чинниками, як вихід на пенсію, ізолюваність, економічне становище, систематичне спостереження за подіями у суспільстві тощо.

О. Проць [12] з'ясувала, що психологічному благополуччю може сприяти пізнє материнство, зокрема усвідомленішою і бажаною материнська роль є саме у старшої жінки. Проте, знижувати психологічне благополуччя матері можуть надлишок побутових обов'язків і сімейні конфлікти.

На думку Ю. Мелашенко і Л. Гридковець [10], найвищі показники психологічного благополуччя властиві жінкам, що змогли успішно поєднати кар'єру та сім'ю. І, навпаки, найнижчі показники психологічного благополуччя у жінок, які не бажали професійно реалізуватися й перебували в умовах психологічного тиску й примусу.

У нашому дослідженні, проведеному разом з І. Устименко, ми показали, що вищі показники психологічного благополуччя, якості життя, мотивації досягнення успіху мають працюючі жінки, на відміну від непрацюючих [13]. Також, за результатами Н. Гребінь і Ю. Лісень [4], існують значущі відмінності між працевлаштованими та безробітними жінками, зокрема в управлінні середовищем, контролі, задоволеності життям та роботою. Крім цього, і серед працевлаштованих жінок у психологічного благополуччя є відмінності. Так, жінкам, що працюють не нормовано, властива більша автономія й орієнтація на розвиток на відміну від жінок, що працюють неповний робочий день. Для психологічно благополучних працюючих жінок вкрай важливим є баланс роботи й особистого життя. Причому, якщо збільшується психологічне благополуччя, то й зростає взаємний позитивний вплив цих сфер.

В. Афанасенко і Т. Комар [1] встановили більшу задоволеність власним життям у жінок, які перебувають у шлюбі, ніж у тих, хто ніколи не був заміжною. Розлучені жінки за рівнем психологічного благополуччя займають проміжне місце між заміжніми і раніше незаміжніми. Також виявлено істотно вище психологічне благополуччя у жінок, які мають третій шлюб, ніж у перших двох. Причому при збільшенні стажу шлюбу рівень психологічного благополуччя підвищується лише в першому шлюбі. Психологічне благополуччя жінок більше пов'язане з задоволенням шлюбом саме у першому і другому шлюбах. У третьому шлюбі лише особистісна автономія жінки пов'язана з задоволенням шлюбом.

К. Гавриловська і І. Павлюк [3] констатували найвищий рівень психологічного добробуту у жінок старшого віку, які виростили дітей і перебувають або у шлюбі, або у стосунках. Найменше психологічне благополуччя виявилось у самотніх жінки, які не мають дітей. Жінки, які

самостійно виховують дітей і самотніми, мають вищий рівень психологічного добробуту, ніж самотні або жінки у шлюбі без дітей. Також було виявлено, що із збільшенням індексу сексуальності жінки стає вищим рівень її психологічного добробуту; чим вищий рівень задоволення жінки шлюбом, тим вищий рівень її психологічного добробуту.

К. Волкодав і Н. Рогаль [2] досліджували особливості благополуччя жінок-біженок. Так, було виявлено, що у них переважає високий і помірний рівні тривожності та негативний афект. Це свідчить про високий рівень їх стресу й низький рівень психологічного благополуччя.

Таким чином, можемо дійти висновку, що у сучасній українській психології дослідження психологічного благополуччя жінок відбувається у різних напрямках, зокрема вивчення його детермінантів, особливостей у різні вікові періоди, а також враховуючи форму зайнятості, шлюбний статус, індекс сексуальності, статус біженця тощо.

Перспективними напрямками досліджень вбачаємо вивчення структури психологічного благополуччя жінок різного віку в умовах воєнного стану, а також розробці тренінгових програм з метою підвищення їх психологічного благополуччя.

Список використаних джерел

1. Афанасенко В. І., Комар Т. В. Особливості психологічного благополуччя жінок із різним шлюбним статусом. *Актуальні проблеми психології*. 2021. № 9(13). С. 177–189.
2. Волкодав К. В., Рогаль Н. І. Психологічні особливості благополуччя жінок-біженок. 2023. *International scientific journal «Grail of Science»*. №32. С. 360–362.
3. Гавриловська К. П., Павлюк І. М. Психологічний добробут жінок із різним індексом сексуальності. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Психологія*. 2021. № 3. С. 45–48.
4. Гребінь Н., Лісень Ю. Оцінка психологічного благополуччя працюючих жінок із різною формою зайнятості. *Вісник Львівського університету. Серія Психологічні науки*. 2021. № 10. С. 207–218.
5. Гринів О. М. Детермінанти психологічного благополуччя сучасних чоловіків і жінок періоду ранньої дорослості. *Збірник наукових праць К-ПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г.С.Костюка НАПН України. Проблеми сучасної психології*. 2015. № 29. С. 184–185.
6. Коваленко О. Г. Психологічне благополуччя літніх людей різної статі. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія Психологічні науки*. 2017. № 6 (52). С. 108–114.
7. Кондратюк С. М., Жилкіна І. Ю. Особливості психологічного благополуччя жінок раннього дорослого віку. *Науковий вісник Хрсонського державного університету. Серія Психологічні науки*. 2020. №1. С. 33-40.
8. Курова А. В. Гендерні аспекти суб'єктивного благополуччя особистості. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*. 2015. № III (28), 55. С. 82–85.

9. Майструк В. М. Самоприйняття як чинник психологічного благополуччя сучасної жінки : дис... канд. психол. наук : 19.00.01 ; Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки. Луцьк, 2018. 197 с.
10. Мелашенко Ю. П., Гридковець Л. М. Рівень психологічного благополуччя у працюючих жінок-матерів. Вісник Київського інституту бізнесу та технологій. 2021. № 1 (47). С. 54–64.
11. Міщиха Л. П., Кравченко В. Ю. Особливості психологічного благополуччя жінки у період середньої дорослості. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Психологія. 2022. № 2. С. 20–24.
12. Проць О. І. Психологічне благополуччя жінок у декретній відпустці. Габітус. 2020. № 15. С. 192–195.
13. Устименко І., Харченко А. Особливості психологічного благополуччя жінок, які працюють і не працюють. Scientific Collection «InterConf». 2022. № 135. С. 198–200.

INTERNSHIP AS A COMPONENT OF THE FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF A FUTURE NURSE

Borysiuk Alla

D. Psych.Sc., Professor

Department of Psychology and Philosophy

borysiuk.alla@bsmu.edu.ua

Osadchuk Nataliia

Student

Department of Pediatrics and Medical Genetics

osadchuknd.ss@bsmu.edu.ua

Bukovinian State Medical University, Ukraine

The development and formation of an individual's personality occur throughout life, but it is in higher education institutions where the foundations of the qualities of a professional are laid, which they will carry into a new sphere of activity and where their further development as professionals will take place. The stage of professional training for future master's degree holders is a crucial step towards becoming a professional. During this period, the professional self-determination of the personality is completed, the worldview is formed from the perspective of the future profession, professional skills and abilities are polished, professionally significant qualities are formed, and primary professional experience is acquired. The process of professional self-determination is considered as a process unfolding on two levels: defining one's place in the professional world and understanding the importance of the profession in one's life activities. The professional training process involves mastering a system of professional knowledge, skills, and competencies, shaping professionally significant